

**ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΕΡΓΑΣΙΑ	ΟΔΗΓΙΕΣ
1. B. Spinoza : Όλα είναι θεός.	ΑΝΤΩΝΕΑ – ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
2. Cogito ergo sum : R. Descartes.	ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ –ΡΑΣΑΝΗ ΑΝΔΡΕΑΤΟΣ - ΑΝΔΡΙΤΣΟΣ
3. Φιλοσοφία και Αμλετ : To be or not to be?	ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ – ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΑΚΗ ΠΑΥΛΟΥ – ΡΑΠΤΗ ; ΑΥΘΕΝΤΟΠΟΥΛΟΥ -ΒΑΛΛΙΑΝΑΤΟΥ
4. Ο εμπειρισμός ...φοριέται πολύ!	ΠΕΤΡΟΥ – ΠΙΤΥΡΗΣ ΑΡΚΟΥΛΗΣ - ΔΗΜΟΥ
5. Ο ορθολογισμός και η γνωσιολογία.	Δύο μαθητές/τριες.
6. Αυτά καθ' αυτά : I. Kant.	ΠΑΡΑΣΧΟΣ –ΠΟΛΥΜΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΣΠΙΩΤΟΥ - ΒΛΑΧΟΥ
7. Ο Σωκράτης : ένας φιλόσοφος της αγοράς..	ΣΚΛΑΒΟΥΝΟΣ -ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ
8. Πλάτων : έχω μία ιδέα!	ΡΑΝΤΟ – ΡΑΓΙΑ -
9. Berkeley : esse est percipi!	ΓΙΑΝΝΗΚΑΠΑΝΗ - ΒΑΓΙΟΝΑΚΗΣ
10. Διαλεκτικός υλισμός : Hegel.	Δύο μαθητές/τριες.
11. F. Nietzsche : Ο αιρετικός φιλόσοφος .	ΣΑΝΤΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ – ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΒΕΒΕΛΑΚΗΣ – ΒΑΣΙΛΙΠΟΥΛΟΣ ;
12. Η ηθική του Αριστοτέλη.	ΤΕΡΠΙΤΣΑΣ – ΖΑΒΡΑΔΙΝΟΣ ΣΟΥΛΑΙ

Οι εργασίες είναι υποχρεωτικές. Θα δοθούν σε κάθε ομάδα σημειώσεις.

**ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΕΡΓΑΣΙΑ	ΟΔΗΓΙΕΣ
13. Η μαθήτριά του Καρτέσιου	
14. After the dark : Μια ιδέα φιλοσοφίας	ΠΑΠΑΛΗΣ – ΣΟΥΛΑΙ BANTZOS - ΓΚΕΚΑΣ
15. Η ζωγραφική του Μαγκρίτ	Δύο μαθητές/τριες.
16. Οι Νύφες του Π. Βούλγαρη	ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ – ΔΟΓΡΑΜΜΑΤΖΗ - ΜΑΝΔΕΛΛΟΥ
17. Η πολιτική φιλοσοφία του Ζ.Ζ. Ρουσσό	Γ.Σ. ΠΙΤΣΙΚΑΛΗΣ
18. Φιλοσοφώ με μία ...μουσική!	Δύο μαθητές/τριες.
19. Αισθητική ανάλυση πίνακα	ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΟΥ - ΓΚΑΙΓΚΕΡ
20. Logicomix : Η φιλοσοφία της λογικής	ΓΙΑΝΝΟΥΖΗ - ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ

Οι εργασίες είναι υποχρεωτικές. Θα δοθούν σε κάθε ομάδα σημειώσεις.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

To be or not to be?

**ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ –
ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΑΚΗ
ΑΥΘΕΝΤΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΛΛΙΑΝΑΤΟΥ**

- Διαβάστε εκτεταμένα αποσπάσματα από τον

Άμλετ του Σαίξπηρ (η σκηνή που μας ενδιαφέρει

ιδιαίτερα είναι από την **πράξη 2, σκηνή 2.**) Αν θελήσετε να αγοράσετε το βιβλίο

είναι από τις εκδόσεις **Επικαιρότητα**. Μπορούμε να δώσουμε και φωτοτυπίες)

- Εφαρμόστε ηθική του **Καντ**. Για να εξετάσετε αν το ηθικό δίλημμα του Άμλετ έχει

βάση: τι είναι καλύτερο **μια ανήθικη ζωή ο θάνατος;**

- Προβληματιστείτε πάνω στο υπαρξιακό ερώτημα του Άμλετ.

Δείτε παρακάτω ...

ΑΜΛΕΤ: Ύπαρξη; Ανυπαρξία; Ιδού το ερώτημα. Τι είναι για την ψυχή το ευγενέστερο; Να ανεχτείς βέλη και λιθοβολισμό πρόστυχης μοίρας, ή να σηκώσεις όπλο ενάντια σε ωκεανό από βασανιστήρια να τους εναντιωθείς και να τα μηδενίσεις; Θάνατος. Ύπνος. Και μετά, μηδέν. Κι αν μ' έναν ύπνο βάζω τέλος στα μαρτύρια της καρδιάς και τα χιλιάδες άλλα πράγματα που κληρονόμησε η σάρκα; Αυτό είναι ολοκλήρωση ευλαβικότατα επιθυμητή. Θάνατος. Ύπνος. Ύπνος! Α! Και ίσως όνειρα. Μάλιστα. Εδώ η εμπλοκή. Γιατί σε τέτοιον ύπνο θανάτου, τι είδους όνειρα; Ενδέχεται να έρθουν, όταν θα 'χουμε ξεφορτωθεί αυτό το σάρκινο βασανιστήριο; Αυτό μας κόβει τη φόρα· ο συλλογισμός που κάνει αβάσταχτη μία ζωή που τόσο αβάσταχτα πολύ κρατεί. Γιατί, ποιος θα υπόμενε μαστίγιο, προσβολές εγκόσμιες, την αδικία του δυνάστη, τη βρισιά του αλαζόνα ή τις μαχαιριές του περιφρονημένου έρωτα, τον νόμο που θα λειτουργήσει καθυστερημένα, την προπέτεια της Εξουσίας, τα λακτίσματα που ο νομοταγής πολίτης δέχεται απ' τον αχρείο, όταν στο χέρι του είναι απ' όλα αυτά να απαλλαγεί μ' ένα μικρό, γυμνό μαχαίρι; Γιατί ποιος θ' ανεχόταν βόγγο, βάρος και ιδρώτα μίας άχαρης ζωής, εάν ο τρόμος πως κάτι που υπάρχει μετά θάνατον—η χώρα η άγνωστη που από το σύνορό της ταξιδιώτης κανείς δεν επιστρέφει—μουδιάζει τη βούληση και μας καταναγκάζει να υπομείνουμε τα τωρινά μαρτύριά μας, παρά ν' ανοίξουμε πανιά προς άλλα, άγνωστά μας; Όπου, η σκέψη μάς κάνει όλους μας δειλούς, το φυσικό χρώμα της απόφασης το απονεκρώνει η κιτρινισμένη πια χροιά της σκέψης. Και έργα υψηλής πνοής με ισχυρά φτερά, μ' αυτήν εδώ τη σκέψη βγαίνουν από τη ροή τους, έργα πια δεν θα ονομαστούν ποτέ.

Το ηθικό δίλημμα του Αμλετ, να πάρει εκδίκηση για τον δολοφονημένο του πατέρα

δίχως ταυτόχρονα να παραβεί τις ηθικές αρχές του, να αποδώσει δικαιοσύνη σύμφωνα

με τη λογική και τον νόμο και όχι σύμφωνα με τα πάθη της συγκυρίας, είναι περισσότερο

επίκαιρο από ποτέ: το ερώτημα του Αμλετ, να ζει κανείς ή να μην ζει σε ένα κόσμο που

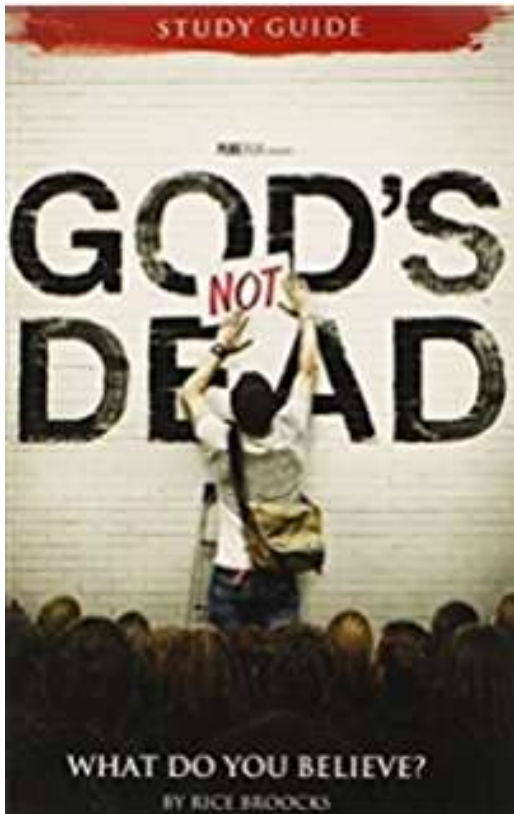
κυβερνά η διαφθορά, σήμερα που διάφοροι αυτόκλητοι κήνσορες αναλαμβάνουν «στο

όνομα του λαού» να πάρουν τη δικαιοσύνη στα χέρια τους.#

God is not dead

ΠΑΠΑΛΗΣ - ΣΟΥΛΑΙ

BANTZOS - ΓΚΕΚΑΣ

- Παρακολουθήστε με προσοχή την ταινία, ιδιαίτερα τη διάλεξη του Josh και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί. Καταγράψτε τα επιχειρήματα θα σας χρειαστούν.
 - Το θέμα σας είναι η παρουσία ή όχι του Θεού, συνεπώς **Μεταφυσική**.
 - Παρακολουθήστε τα επόμενα μαθήματα στην τάξη που ασχολούνται ακριβώς με αυτό το θέμα.
- Συζητήστε μαζί μου τη δομή της εργασίας.

Hannah Arendt

Γ. Ξανθούλα –Μ. Δελαπόρτας (β1)
Δ. Κυριακωντάκη (β2)

- Θα βασιστείτε στην ταινία. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε όμως και αποσπάσματα από το βιβλίο της *Το Ολοκληρωτικό σύστημα*.

- Το θέμα σας είναι **ηθική**. Θα εφαρμόσετε φιλοσοφία Καντ. Ο στόχος είναι φυσικά *η κοινοτυπία του κακού*.

- Ιδιαίτερη προσοχή

στη τελευταία διάλεξη την οποία και θα καταγράψετε.

Η μαθήτριά του Καρτέσιου

Μ. Βυτιάδου (Β1)

Α. Κοστιούκ(Β2)

- Η βασίλισσα της Σουηδίας Χριστίνα, συνδέθηκε για λίγο με τις τελευταίες ημέρες του Καρτέσιου.
- Η ζωή της θυμίζει το Cogito ergo sum. Μπορείτε να το αναδείξετε;
- Να βασιστείτε σε αποσπάσματα από την ταινία και από τη διδασκαλία του Καρτέσιου.

Ζωγραφική και φιλοσοφία

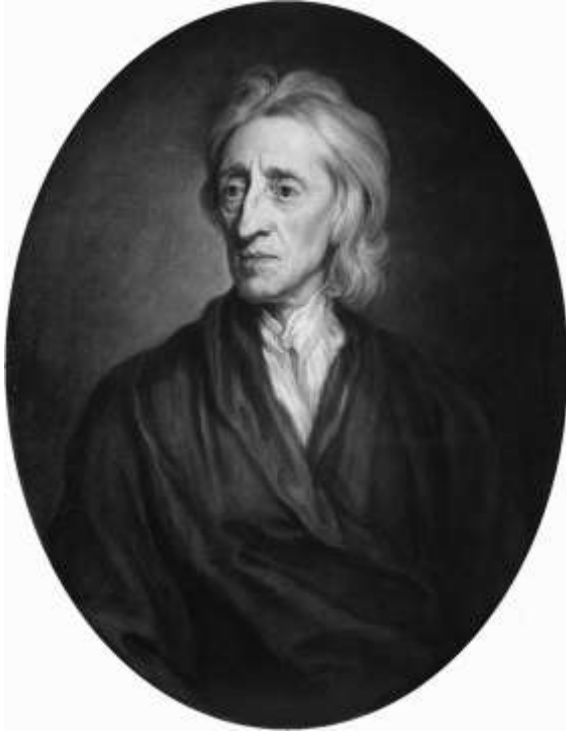
Ceci n'est pas une pipe.

René Magritte

- Να αναλύσετε δύο πίνακες του Ρ. Μαγκρίτ με βάση όσα μάθατε στη Γνωσιολογία (ποια είναι η πραγματικότητα;).
- Υποχρεωτικός ο πρώτος, προτείνω το δεύτερο (*Η λευκή υπογραφή*), μπορείτε όμως να διαλέξετε έναν άλλο.
- Θυμίζω ότι είχαμε συζητήσει στην τάξη τον πίνακά του *Η Αυτοκρατορία του φωτός*.

Ο Εμπειρισμός φοριέται πολύ ...

- Διαβάστε εκτεταμένα αποσπάσματα

για τους Τ. Χομπς, τον **Τζων Λόκ**

και τον Μπέρκλεϋ από το βιβλίο σας

- Μελετήστε έννοιες όπως *άγραφος*

πίνακας και a posteriori γνώση.

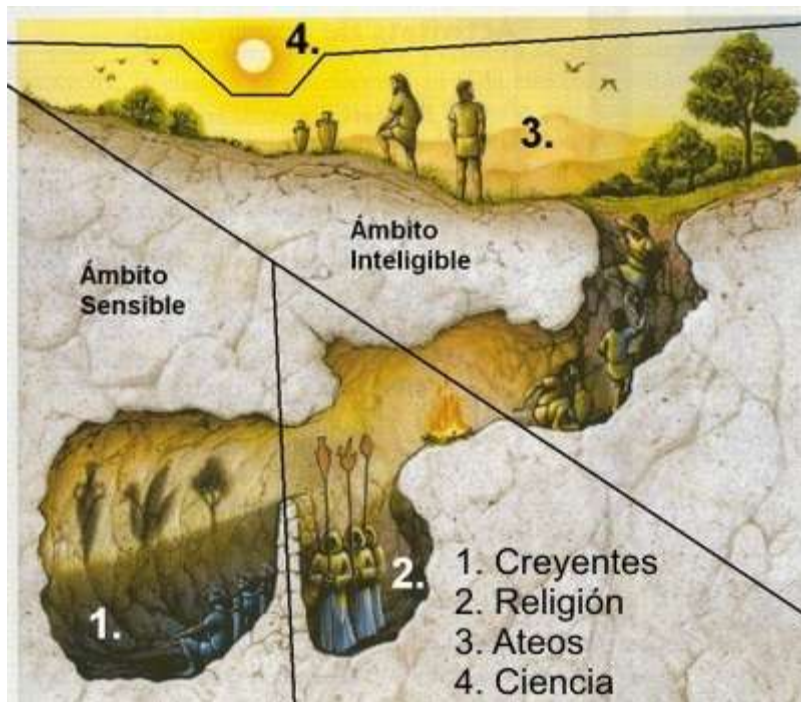
- ΠΡΟΣΟΧΗ : ΔΕΝ ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΟΙ **ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ** ΤΩΝ

ΕΜΠΕΙΡΙΣΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΑΛΛΑ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΤΟΥΣ ΘΕΩΡΙΑ

!!!

- Πώς εφαρμόζεται σήμερα στην επιστήμη ο εμπειρισμός;

Πλάτων : έχω μια ιδέα

- Διαβάστε εκτεταμένα

αποσπάσματα από την

Πολιτεία του Πλάτωνα

- Θα εξετάσετε την

αλληγορία της

σπηλιάς.

- Πολύτιμος βοηθός το βιβλίο των αρχαίων της Γ Λυκείου.
- Ρωτήστε μαθητή της θεωρητικής κατεύθυνσης της

Γ' Λυκείου : ξέρει τα πάντα για το θέμα!

Φ. Νίτσε : Ο αιρετικός φιλόσοφος

- Διαβάστε εκτεταμένα αποσπάσματα από

το έργο του Νίτσε, κυρίως από το *Έτσι*

μίλησε ο Ζαρατούστρα.

- Μελετήστε έννοιες όπως υπαρξισμός και

μηδενισμός.

- Αν σας αρέσει ο Ν. Καζαντζάκης μπορείτε να ασχοληθείτε και με την ποιητική του.

Good Will Hunting

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ούδεις ἐκών κακός

- Θα εφαρμόσετε Αριστοτέλη και θεωρία της μεσότητας (Ηθικά Νικομάχεια)

- Θα χρησιμοποιήσετε όλα τα δεδομένα που έχετε ως τώρα από τη δουλειά σας στην ταινία.

- Πολύτιμος βοηθός το βιβλίο των αρχαίων της Γ Λυκείου.

- Ρωτήστε μαθητή της θεωρητικής κατεύθυνσης της

Γ' Λυκείου : ξέρει τα πάντα για το θέμα!

René Descartes

Cogito ergo sum

- Εξαντλητική παρουσίαση της μεθοδολογίας που τον οδηγεί στο
 - Cogito ergo sum.
 - Διαβάστε καλά το κεφάλαιο Γνωσιολογία.
- Πρέπει να διαβάσετε αποσπάσματα από τον *Λόγο περί της μεθόδου*.
- Συζητήστε μαζί μου για τη δομή της εργασίας.

Μπαρούχ Σπινόζα

Ουσία, χαρακτηριστικά και

τρόποι [[Επεξεργασία](#) | [επεξεργασία κώδικα](#)]

Καρλ Γιάσπερς [[Επεξεργασία](#) | [επεξεργασία κώδικα](#)]

Αυτές είναι οι θεμελιώδεις έννοιες, με τις οποίες ο Σπινόζα παραθέτει μια άποψη για την Ύπαρξη, όπως φωτίζεται από τη δική του επίγνωση του Θεού. μπορεί να φαίνονται παράξενες με την πρώτη ματιά. Στο ερώτημα "Τι είναι;" απαντάει: "Ουσία, τα χαρακτηριστικά και οι τρόποι της".

Ο Σπινόζα υποστήριζε ότι ο Θεός υπάρχει και είναι αφηρημένος και απρόσωπος. Ο Σπινόζα προσέδωσε τάξη και ενότητα στην παράδοση της ριζοσπαστικής σκέψης, προσφέροντας ισχυρά όπλα για την επικράτησή της επί της "παραδεδομένης αυθεντίας". Ως νέος προσυπέγραψε τη [δualιστική](#) πεποίθηση του Καρτέσιου ότι το σώμα και το πνεύμα είναι δύο διαφορετικές ουσίες, αλλά αργότερα άλλαξε την άποψή του και υποστήριξε ότι δεν διαχωρίζονται, όντας ένα ενιαίο σύνολο. Υποστήριξε ότι τα πάντα που υπάρχουν στη Φύση (δηλ. τα πάντα στο Σύμπαν) είναι μία Πραγματικότητα

(ουσία) και υπάρχει μόνο ένα σύνολο κανόνων, που κυβερνά το σύνολο της πραγματικότητας που μας περιβάλλει και του οποίου αποτελούμε μέρος. Ο Σπινόζα θεωρούσε το Θεό και τη Φύση ως δύο ονόματα για την ίδια πραγματικότητα, δηλαδή μια ενιαία θεμελιώδη ουσία (που σημαίνει "αυτό που υπόκειται" μάλλον παρά "ύλη"), που είναι η βάση του σύμπαντος και της οποίας όλες οι μικρότερες "οντότητες" είναι στην πραγματικότητα τρόποι ή τροποποιήσεις, ότι όλα τα πράγματα είναι καθορισμένα από τη Φύση να υπάρχουν και να προκαλούν αποτελέσματα και ότι η πολύπλοκη αλυσίδα αιτίου και αποτελέσματος γίνεται εν μέρει μόνο αντιληπτή. Η εκ μέρους του ταύτιση του Θεού με τη φύση εξηγήθηκε περισσότερο στη μετά το θάνατό του *Ηθική*. Η κύρια διαφωνία του Σπινόζα με τον Καρτεσιανό dualισμό πνεύματος-σώματος ήταν ότι αν πνεύμα και σώμα ήταν πράγματι ξεχωριστά, τότε δεν είναι σαφές πώς μπορούν με οποιοδήποτε τρόπο να συνεργάζονται. Το ότι οι άνθρωποι θεωρούν ότι έχουν [ελεύθερη θέληση](#), υποστηρίζει, είναι αποτέλεσμα της συνειδητοποίησης των επιθυμιών που επηρεάζουν το νου τους, ενώ αδυνατούν να κατανοήσουν τις αιτίες λόγω των οποίων θέλουν και ενεργούν όπως κάνουν. Ο Σπινόζα έχει περιγραφεί από ένα συγγραφέα ως "[Επικούρειος υλιστής](#)", αν και είναι παραπλανητικό να αποκαλείται ο Σπινόζα υλιστής (όπως ήταν οι Επικούρειοι), καθώς αντιμετωπίζει τόσο τη σκέψη (το χώρο του νου και της σκέψης) όσο και το πραγματικό (φυσική πραγματικότητα), ως παράγωγα μιας ανώτερης, άπειρης ουσίας (*Deus sive Natura*, ή Θεό), που εκφράζει άπειρες ιδιότητες και λειτουργίες. Για παράδειγμα, η ανθρώπινη εμπειρία δεν είναι παρά μια σταγόνα σε έναν άπειρο ωκεανό, που συνιστά την ύπαρξη.

Ο Σπινόζα υποστηρίζει ότι ο *Deus sive Natura* (Θεός ή Φύση) είναι ένα ον με απείρως πολλές ιδιότητες, από τις οποίες δύο μόνο είναι η σκέψη και το πραγματικό. Η περιγραφή του κατόπιν της φύσης της πραγματικότητας φαίνεται να αντιμετωπίζει το φυσικό και διανοητικό κόσμο ως συσφασμένους, αιτιωδώς σχετιζόμενους, και απορρέοντες από την ίδια ουσία. Είναι σημαντικό να παρατηρήσουμε εδώ στα Μέρη 3 και 4 της *Ηθικής* ότι ο Σπινόζα περιγράφει πώς ο ανθρώπινος νους επηρεάζεται τόσο από πνευματικούς όσο και από φυσικούς παράγοντες. Αμφισβητεί ευθέως το dualισμό. Η παγκόσμια ουσία ενυπάρχει τόσο στο σώμα όσο και στο πνεύμα. Ενώ είναι διαφορετικές λειτουργίες, δεν υπάρχει θεμελιώδης διαφορά μεταξύ αυτών. Η διατύπωση αυτή είναι μια σημαντική ιστορικά επίλυση του προβλήματος πνεύματος - σώματος, γνωστής ως *συνδέτερος μονισμός*. Το σύστημα του Σπινόζα προβλέπει ένα Θεό, που δεν κυβερνά το σύμπαν με Πρόνοια, στο οποίο ο Θεός μπορεί να κάνει αλλαγές, αλλά ο ίδιος ο Θεός είναι το αιτιοκρατικό σύστημα του οποίου τα πάντα στη φύση αποτελούν μέρος. Ενώ θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αυτό εξακολουθεί να αντιστοιχεί σε Θεία Πρόνοια, καθώς ο Σπινόζα υποστηρίζει ότι "τα πράγματα δεν θα μπορούσαν να είχαν γίνει από το Θεό με οποιοδήποτε άλλο τρόπο ή σειρά από ότι συμβαίνει", απορρίπτει άμεσα έναν υπερβατικό Θεό που αντιδρά ενεργά στα γεγονότα στο σύμπαν. Καθελί που συνέβη και θα συμβεί είναι μέρος μιας μακράς αλυσίδας αιτίου και αποτελέσματος που, σε ένα μεταφυσικό επίπεδο, οι άνθρωποι αδυνατούν να αλλάξουν. Καμία προσευχή ή ιεροτελεστία δεν θα επηρεάσει το Θεό. Μόνο η

γνώση του Θεού, ή της ύπαρξης μέσα στην οποία ζουν οι άνθρωποι, τους επιτρέπει να ανταποκρίνονται καλύτερα στον γύρω τους κόσμο. Έτσι, σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη του συστήματος του Σπινόζα, οι άνθρωποι ζουν σήμερα μέσα στο σύμπαν και η εμπειρία προέρχεται από το Θεό. Ο Θεός είναι εντελώς απρόσωπος για την ύπαρξη επειδή όχι μόνο είναι αδύνατο να υπάρχουν δυο άπειρες ουσίες (δύο απειρίες είναι άτοπο), αλλά ο Θεός - όντας η ανώτατη ουσία - δεν μπορεί να επηρεάζεται από οτιδήποτε άλλο, αλλιώς δεν θα ήταν η θεμελιώδης ουσία.

Εκτός από την ουσία, οι άλλες δύο θεμελιώδεις έννοιες που παρουσιάζει και αναπτύσσει ο Σπινόζα στην *Ηθική* είναι οι ιδιότητες (που η διάνοια αντιλαμβάνεται ότι αποτελούν το περιεχόμενο της ουσίας) και η λειτουργία (ο τρόπος ή η κατάσταση της ουσίας) της ύπαρξης.

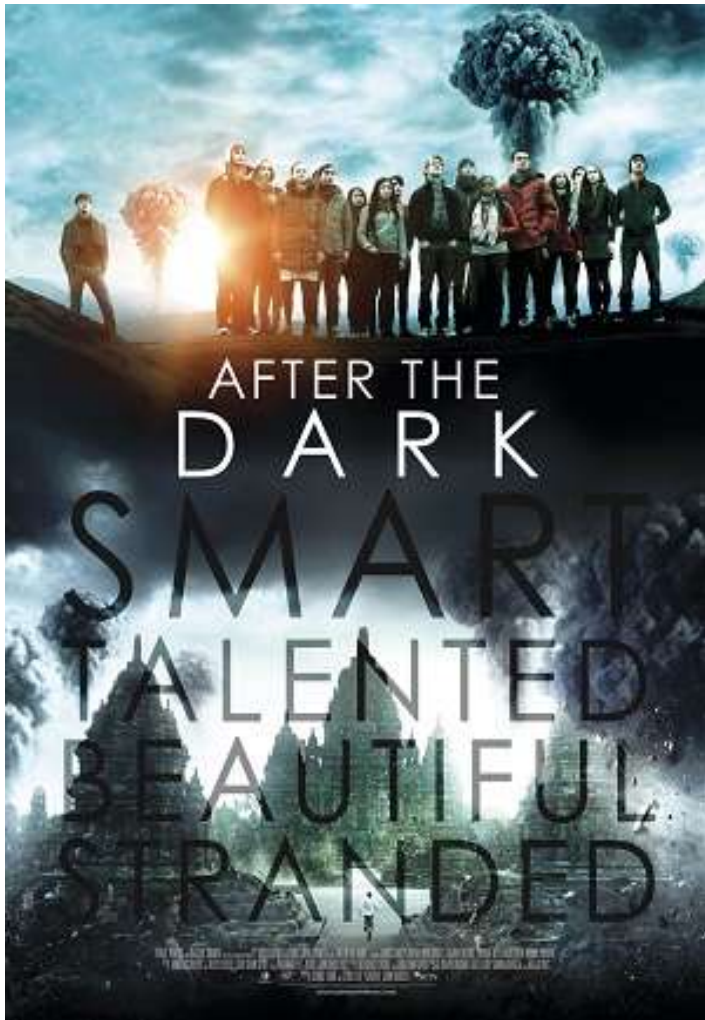
Ο Σπινόζα ήταν ένας πλήρης [ντετερμινιστής](#), που έκρινε ότι απολύτως οτιδήποτε συμβαίνει, συμβαίνει μέσω της διαδικασίας της αναγκαιότητας. Για αυτόν, ακόμη και η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι πλήρως καθορισμένη, με την ελευθερία να συνίσταται στην ικανότητά μας να γνωρίζουμε ότι είμαστε καθορισμένοι και να καταλαβαίνουμε *γιατί* ενεργούμε όπως ενεργούμε. Έτσι, ελευθερία δεν είναι η δυνατότητα να πούμε "όχι" σε ότι μας συμβαίνει, αλλά η δυνατότητα να πούμε "ναι" και να κατανοήσουμε πλήρως γιατί τα πράγματα ήταν υποχρεωτικό να συμβούν έτσι. Διαμορφώνοντας πιο "κατάλληλες" ιδέες για το τί κάνουμε και για τα συναισθήματα και τα αισθήματά μας, γινόμαστε η επαρκής αιτία των ενεργειών μας (εσωτερικών ή εξωτερικών), που συνεπάγεται μια αύξηση δραστηριότητας (αντί για παθητικότητα). Αυτό σημαίνει ότι γινόμαστε τόσο περισσότερο ελεύθεροι, όσο και σαν το Θεό, όπως υποστηρίζει ο Σπινόζα. Ωστόσο ο Σπινόζα έκρινε επίσης ότι τα πάντα πρέπει αναγκαστικά να συμβούν με τον τρόπο που γίνονται. Κατά συνέπεια οι άνθρωποι δεν έχουν ελεύθερη βούληση. Πιστεύουν όμως ότι η βούλησή τους είναι ελεύθερη. Αυτή η ψευδαισθητική αντίληψη ελευθερίας προέρχεται από την ανθρώπινη συνείδησή μας, την εμπειρία και την αδιαφορία για τα προηγηθέντα φυσικά αίτια. Οι άνθρωποι πιστεύουν ότι είναι ελεύθεροι αλλά "ονειρεύονται με τα μάτια τους ανοικτά". Για τον Σπινόζα οι ενέργειές μας καθοδηγούνται εξ ολοκλήρου από φυσικές παρορμήσεις. Στην επιστολή του στον Γ. Χ. Σούλερ (Επιστολή 58) έγραψε: "Οι άνθρωποι έχουν επίγνωση των επιθυμιών τους και άγνοια των αιτίων από τις οποίες (οι επιθυμίες) καθορίζονται".

Αυτή η εικόνα του ντετερμινισμού του Σπινόζα φωτίζεται ακόμη περισσότερο διαβάζοντας το περίφημο απόσπασμα στην *Ηθική*: "Το βρέφος πιστεύει ότι από ελεύθερη βούληση αναζητά το μαστό, το θυμωμένο αγόρι πιστεύει ότι από ελεύθερη βούληση επιθυμεί εκδίκηση, ο συνεσταλμένος άνδρας νομίζει ότι με ελεύθερη βούληση επιζητεί τη φυγή, ο μέθυσος πιστεύει ότι με ελεύθερη εντολή του μυαλού του λέει πράγματα που ξεμέθυστος επιθυμεί να μην είχε πει ... Όλοι πιστεύουν ότι μιλούν με ελεύθερη εντολή του μυαλού, ενώ στην πραγματικότητα δεν έχουν τη δύναμη να συγκρατήσουν την παρόρμηση που έχουν να μιλήσουν. Έτσι για τον Σπινόζα η ηθική και η ηθική κρίση σαν επιλογή στηρίζονται σε μια ψευδαίσθηση. Για τον Σπινόζα το "Φταίξιμο" και ο "Έπαινος" είναι ανύπαρκτα ανθρώπινα ιδανικά, μόνο στο μυαλό μας, γιατί είμαστε τόσο εγκλιματισμένοι στην ανθρώπινη συνείδηση, που διασυνδέεται με την εμπειρία μας, ώστε έχουμε μια ψευδή ιδέα επιλογής που στηρίζεται σε αυτή.

Η φιλοσοφία του Σπινόζα έχει πολλά κοινά με τον [Στωικισμό](#), στον βαθμό που και οι δύο φιλοσοφίες επιδίωξαν να επιτελέσουν θεραπευτικό ρόλο, καθοδηγώντας τους ανθρώπους πώς να αποκτήσουν την ευτυχία. Εντούτοις, ο Σπινόζα διέφερε έντονα από τους Στωικούς σε ένα σημαντικό σημείο: αυτός απέρριπτε εντελώς τον ισχυρισμό τους ότι η λογική θα μπορούσε να νικήσει το συναίσθημα. Αντίθετα, υποστήριξε, ένα συναίσθημα μπορεί να αντικατασταθεί ή να υπερνικηθεί από ένα ισχυρότερο συναίσθημα. Για αυτόν η κρίσιμη διάκριση ήταν μεταξύ ενεργητικών και παθητικών συναισθημάτων, με τα πρώτα εκείνα που γίνονται λογικά κατανοητά και τα δεύτερα εκείνα που δεν γίνονται. Θεωρούσε επίσης ότι η γνώση των αληθινών αιτίων του παθητικού συναισθήματος μπορεί να το μεταμορφώσει σε ενεργητικό συναίσθημα, προβλέποντας έτσι μια από τις βασικές ιδέες της ψυχανάλυσης του [Ζίγκμουντ Φρόυντ](#).

Ψάχνουμε τον πανθεισμό του Σπινόζα

After the Dark

- Θα δουλέψετε

Ωφελιμισμό

(Μπένθαμ – Μιλ) για

να αναλύσετε τα

κριτήρια των

αποφάσεων.

- Θα καταθέσετε τη **δική σας πρόταση**

επιλογή

The Angelus

Jean-François Millet

- Θα αναλύσετε τον πίνακα από αισθητική άποψη.
- Θα μιλήσουμε για αισθητική και ρεαλισμό τον Μάρτιο.
- Συζητήσετε μαζί μου για το πού θα διαβάσετε.

